

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директорка з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. *[Signature]*
Протокол № 2 від 17.10. 2018 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

МУЗЕЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ

підготовки бакалавра

напряму підготовки **6. 020103** «Музейна справа та охорона пам'яток історії
та культури»

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Музейний менеджмент та маркетинг» підготовки бакалавра, галузі знань 0201 «Культура», напряму підготовки 6.020103 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури».

” ___ ” _____, 2018 р. – 15 с.

Розробник: Штанько Оксана Федорівна, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри документознавства і музейної справи.

Рецензент: Пришляк Володимир Васильович, кандидат історичних наук, доцент кафедри нової та новітньої історії України.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства і музейної справи протокол № 2 від 18 . 09 . 2018 р.

Завідувач кафедри: (проф. Бондаренко Г. В.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 3 від 05 . 10 . 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (проф. А. Г. Шваб)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

протокол № ___ від ___ . ____ . 20__ р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Музейний менеджмент та маркетинг» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр напрямку підготовки 6.020103 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	0201 Культура Напрямок підготовки 6.020103 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури» Освітній ступінь – бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/ 5		Рік навчання: IV
		Семестр: 7-ий
		Лекції: 28 год.
		Практичні (семінарські): 26 год.
ІНДЗ: є		Самостійна робота: 86 год.
	Консультації: 10 год.	
	Форма контролю: екзамен	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Музейний менеджмент та маркетинг – навчальна дисципліна, в основі якої лежить грамотне й цілеспрямоване управління музейними закладами та мистецькими галереями. Детальне ознайомлення з сутністю виставок та екскурсій, концепціями їхньої діяльності, інноваційними підходами виставково-екскурсійних заходів найпрогресивніших музеїв світу формує у майбутніх фахівців музейників – перспективних управлінців, вміння та навички, необхідні для реорганізації українських музеїв.

Мета курсу – сформувати в студентів уявлення про цілеспрямоване, продумане, якісне та прибуткове управління виставковою та екскурсійною діяльністю.

Невід'ємною частиною підготовки фахівців напряму підготовки «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури» є комплексне розуміння менеджменту як міждисциплінарного поняття, втіленого у галузі музейної справи – організації й проведенні екскурсій та виставок. Студент повинен розуміти взаємозалежність різних аспектів і нюансів екскурсійного та виставкового напрямів роботи музеїв та галерей, черпати ідеї через обмін досвідом із сучасними успішними закладами ідентичної спрямованості.

Завданням курсу є озброєння студента таким розумінням, вироблення конкретних вмінь та навичок.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчального року студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- поняття менеджменту, його важливість в організації діяльності музейних закладів;

- концепт екскурсійної діяльності;

- типологія екскурсій, їхні різновиди та цільова аудиторія;

- поняття виставкової діяльності;

- основні засоби оптимізації налагодження роботи музеїв та галерей.

Основні вміння, що формуються у процесі підготовки студентів:

- застосовувати знання у практичній діяльності;

- оцінювати стан музею чи галереї на початковому етапі роботи в закладі;

- визначати перспективи закладу з огляду на реальні можливості та потреби споживачів (відвідувачів);

- аналізувати основні фактори реалізації успішного управління екскурсійною та виставковою діяльністю.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни:

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Музейний менеджмент. Екскурсійна та виставкова діяльність					
Тема 1. Музейний менеджмент	8	2		6	
Тема 2. Інноваційні засоби й методи музейного менеджменту	12	2		8	2
Тема 3. Маркетинг – один із засобів вдалого управління музейним закладом	14	2	2	8	2
Тема 4. Екскурсія та екскурсійна діяльність: дефініція понять і типологія	13	2	4	7	
Тема 5. Технологія підготовки екскурсії	12	2	2	6	2
Тема 6. Виставка та виставкова діяльність	12	2	4	6	
Тема 7. Розробка і проведення тимчасової виставки	8	2		6	
Тема 8. Відвідувач (споживач) як об'єкт музейного менеджменту	12	2	2	8	
Разом за модулем 1	91	16	14	55	6
Змістовий модуль 2. Менеджмент виставкової та екскурсійної діяльності успішних музеїв та галерей світу.					

Тема 9. Галерея Вітворт (<i>Whithworth Art Gallery</i>)	10	2	2	4	2
Тема 10. Музеї Франції: досвід успішного менеджменту	10	2	2	6	
Тема 11. Музеї Німеччини	10	2	2	6	
Тема 12. Музейна стратегія Сполучених штатів Америки	14	2	2	8	2
Тема 13. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності на прикладі музеїв Іспанії	10	2	2	6	
Тема 14. Методи і засоби успішного екскурсійно- виставкового менеджменту за зразком музеїв Чехії	7	2	2	1	
Разом за модулем 2	59	12	12	31	4
Всього годин:	150	28	26	86	10

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійне опрацювання матеріалу передбачає підготовку усних реферативних доповідей за наведеними нижче темами і проблемними питаннями.

Регламент доповіді – 5 – 7 хв.

1. Особистість керівника: компетенції та якості.
2. Роль платної реклами у популяризації музеїв.
3. Основні складові компетентної екскурсії: вироблення власного стилю.
4. Аналіз діяльності музеїв Луцька.

5. Наукова складова роботи музеїв.
6. Формування конкурентно спроможних експозицій.
7. Основні напрямки роботи музеїв Волині.
8. Музеї України: кращі досвіди успішного менеджменту.

Другий блок завдань самостійного опрацювання передбачає написання творчих робіт-повідомлень з використанням фахової літератури та особистісним внеском студента у дослідження обраної ним тематики. Текстовий обсяг роботи – необмежений.

Тематика повідомлень:

- Місія і бачення як складові стратегії функціонування успішних музеїв.
- Загальні тенденції розвитку сучасних музеїв Європи: SWOT-аналіз.
- Музеї Центрально-Східної Європи: інновації у діяльності.
- Азійський контекст діяльності музеїв: фактор “подвійних вражень” як елемент приваби до музею.
- Інформатизація музеїв: переваги і недоліки.
- Створення якісного аудіогіда музеєм: вимоги і змістова наповненість.

6. ВИДИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ).

Індивідуальне науково-дослідне завдання передбачає *написання стратегії роботи одного з музеїв Луцька (Волині)* (у співпраці з працівниками обраного музею).

Стратегія повинна містити загальні аспекти роботи музею, SWOT-аналіз, місію і бачення, порівняльні діаграми показників діяльності за останні 5 років.

Стратегія оформлюється у двох виглядах: текстовому документі та варіанті презентації PowerPoint.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою

складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 30 балів);
2. виконання ІНДЗ, яке зараховується у поточний контроль (максимум 10 балів);
3. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (макс - 30 балів)		Модульний контроль (макс - 60 балів)		ІНДЗ (макс - 10 балів)	Разом
Модуль 1		Модуль 2			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2		
12 балів як середнє арифм. + 3 балів за активність	12 балів як середнє арифм. + 3 балів за активність	30	30	10	100

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аартс Г. Стратегічний менеджмент // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 23–45.
2. Аартс Г. Музей та внутрішні взаємовідносини // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 103–119.
3. Адаменко Д. Прорив у новий простір // Музейний простір. № 1 (7). 2013. С. 50–53.
4. Адаменко Д. Королівська фортеця // Музейний простір. № 1 (7). 2013. С. 54–57.
5. Бабанина О. В. Наглядность в экскурсии. Методические рекомендации. М.: ЦРИБ «Турист», 1976. 24 с.
6. Бабарицька В. К. Основи екскурсознавства і музеєзнавства // Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посіб. К., 2007. Ч. 1. С. 9–139.
7. Бабарицька В. К. Основи професійної майстерності екскурсовода // Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посіб. К., 2007. Ч. 2. С. 141–241.
8. Бабарицька В. К. Управління екскурсійною справою // Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посіб. К., 2007. Ч. 3. С. 243–351.
9. Білавич Д. Формулювання місії музею // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 46–49.
10. Вітрик І. “Первісне мистецтво” дітям // Музейний простір. № 2 (8). 2013. С. 46–47.
11. Голубнича С. М. Маркетингові дослідження в екскурсійній діяльності [Електронний ресурс] // Вісн. ДІТБ. 2011. № 15. С. 278–282. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/V_Ditb/2011_15/Gol_Tsep.pdf.
12. Грибанова С. Матеріали періодичних видань як джерело вивчення історії розвитку екскурсійної справи в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст. // Краєзнавство. 2012. № 2. С. 103–111.
13. Грибанова С. В. Тематичні напрями екскурсій як відображення культурно-пізнавальних інтересів української молоді в другій половині XIX – на початку XX ст. // Гілея: наук. вісн. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2012. Вип. 56. С. 1–18.

14. Грох Г. Міжнародні виставки у діяльності Національного художнього музею України // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 98–102.
15. Зорин И. В. Экскурсия. Экскурсоведение // Энциклопедия туризма. М., 2004. С. 335–343.
16. Історія екскурсійної діяльності в Україні: навч. посіб.: для студ. ВНЗ / за ред. В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко ; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т туризму, економіки і права. К. : Кондор, 2010. 164 с.
17. Илюхин М. М. Музейные экскурсии. Методические рекомендации. М.: ЦРИБ «Турист», 1991. 80 с.
18. Каднічанський Д. Скульптури храмів Львова та їх використання в екскурсійній діяльності // Вісн. Львів. ун-ту. Серія: Міжнародні відносини: [зб. наук. пр.] / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка; відп. ред. М. Мальський. Л., 2008. Вип. 24. С. 106–114.
19. Кифяк В. Ф. Класифікація екскурсій та організація їх підготовки і проведення // Організація туризму: навч. посіб. Чернівці, 2011. С. 88–95.
20. Костюкова О. Основні напрями становлення і розвитку краєзнавчо-екскурсійної справи в 20-х роках ХХ ст. // Краєзнавство. 2008. № 1/4. С. 15–21.
21. Копитько О. Які кадри вирішують все? // Музейний простір. № 1 (7). 2013. С. 7–12.
22. Котлер Н. Музейний маркетинг і стратегія: формування місії, залучення публіки, збільшення доходів і ресурсів / Пер. з англ. Т. Олійник, Т. Пирогова, С. Рябчук, Р. Свято. К. : ВД “Стилос”, 2010. 528 с.
23. Криворучка І. Менеджмент колекцій // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 120–125.
24. Лаєвський С. Фінансовий менеджмент в музеї // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 126–131.

25. Лисенко С. Г. Про організацію безпечної роботи з групою під час екскурсії [Електронний ресурс] // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія: Педагогічні науки / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2010. № 15. С. 180 – 187. Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_15/30.pdf.
26. Мальцева Л. В. “Організація екскурсійних послуг” як навчальна дисципліна // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; голов. ред. В. С. Курило. Луганськ, 2012. № 4, ч. 2. С. 159–163.
27. Мезенцева Г. Г. Музеезнавство. К., 1980. 134 с.
28. Нікітіна І. Вплив звукових рядків на відвідувача музею // Наук. зап. Серія: Культурологія / Нац. ун-т «Острозька академія»; голов. ред. І. Д. Пасічник. Острог, 2012. Вип. 10. С. 102–107.
29. Норріс Л. Українські музеї: погляд з США // Музейний простір. № 2 (8). 2013. С. 12–15.
30. Остапова С. Музей, который необходим детям // Музейний простір. – № 1 (7). 2013. С. 24–30.
31. Пінак Є. Музей у храмі // Музейний простір. № 1 (7). 2013. С. 58–61.
32. Піоро В. Як себе бачить і чого прагне сучасний музей // Музейний простір. № 1 (7). 2013. С. 2–6.
33. Піоро В. Музейна крамниця: парадокси українських реалій // Музейний простір. № 2 (8). 2013. С. 34–34.
34. Подобєд О. Віртуальні навчальні екскурсії історичними просторами України та зарубіжних країн // Історія в сучас. шк. 2012. № 6. С. 27–29.
35. Попович С. Как создать экскурсионный продукт // Укр. туризм. 2011. № 2. С. 80–83.
36. Поколодна М. М. Визначення екскурсійного потенціалу міста та шляхів активізації його використання [Електронний ресурс] // Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; голов. ред. В. М. Бабаєв. Х., 2012.

37. Романенко О. В. Організація екскурсійних послуг // Культура народів Причорномор'я. 2009. № 176. С. 159–161.
38. Рудик Г. Відвідувачі музею як об'єкт дослідження. Автори, концепції, джерела // Музейний простір. № 1 (7). 2013. С.18–22.
39. Рудик Г. Наші відвідувачі // Музейний простір. № 2 (8). 2013. С. 16 – 20.
40. Рудик Г. Особливі діти в особливому просторі. Музейний ресурс реабілітації та соціальної інтеграції дітей з особливими потребами // Музейний простір. № 2 (8). 2013. С. 38–45.
41. Рябчук М. Ідеальний музей – це той, який можеш обійти за один день // Музейний простір. № 4. 2012. С. 45–46.
42. Сірий П. Маркетинг в музеї, практичний аспект // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 74–77.
43. Сокол Т. Г. Екскурсивод і гід-перекладач // Основи туристичної діяльності: підручник / Т. Г. Сокол; М-во освіти і науки України ; за заг. ред. В. Ф. Орлова. К., 2006. С. 121–122.
44. Смаглий К. Волонтерство в музеї: шлях до благодійності для кожного з нас / Катерина Смаглий // Музейний простір. № 4. 2012. С. 35–37.
45. Смаглий К. Чи бути Україні з Європою? // Музейний простір. № 2 (8). 2013. С. 23–25.
46. Стріха М. Кожен справжній музей має бути потужним науковим осередком // Музейний простір. № 4. 2012. С. 47.
47. Суходоля Л. Музей і діти. Scavenger hunt // Музейний простір. № 1 (7). 2013. С. 30–33.
48. Та А. Лінгвістичний музей: мандрівки у часі та // Музейний простір. № 4. 2012. С. 42–44.
49. Тіммер Д. Освітній матеріал для шкільних вчителів // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 215–218.
50. Тіммер Д. Співпраця з публікою // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 207 – 209.

51. Тіммер Д. Стили навчання в музеї // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 153 – 168.
52. Ткаченко Т. Проведення SWOT-аналізу на прикладі Кіровоградського обласного художнього музею (КОХМ) // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 54–57.
53. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство. Навчальний посібник. К.: “Кондор”, 2004. 204 с.
54. Червоний Є. Музеї та соціальні мережі: нові можливості та випробування // Музейний простір. № 2 (8). 2013. С. 30–33.
55. Чередниченко А. Чи є місце відвідувачу в музеї? // Музейний простір. № 1 (7). 2013. С. 13–17.
56. Черемська О. Інтерактивні програми та нові цільові аудиторії // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2000. С. 184–190.
57. Шейко О. С. Экскурсии: степень активности участников [Электронный ресурс] // Культурологічний вісник: наук.-теорет. щорічник Нижньої Наддніпряни. Кіровоград, 2010. Вип. 26. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Kultv/2010_26/26_sheyk.pdf.
58. Федорченко В. К., Костюкова О. М., Дьорови Т. А., Олексійко М. М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник. К.: “Кондор”, 2004. 166 с.

Офіційні веб-сторінки деяких музеїв:

- *Галерея Вітворт*: <http://www.manchester.ac.uk>.
- *Імперський військовий музей в Лондоні*: <http://imw.org.uk/>
- *Лувр*: <http://www.louvre.fr>.
- *Дрезденська картинна галерея*: <http://www.skd.museum>.
- *Стара пінакоотека в Мюнхені*: <http://www.pinakothek.de>.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття та дефініції музейного менеджменту
2. Інновації в музейній діяльності.

3. Національний музей мистецтв д' Орсі: історія виникнення закладу. Характеристика колекцій.
4. Роль музейного маркетингу. Розробка привабливих пропозицій.
5. Концепт виставки. Типологічні особливості виставок у музеях та мистецьких галереях.
6. Лувр: заснування, діяльність, запоруки успіху.
7. Інноваційні засоби й методи музейного менеджменту: фандрайзинг, саєнсмент, SWOT-аналіз.
8. Класифікація екскурсій.
9. Стара пінакотека в Мюнхені: приклад вдалого управління картинною галереєю.
10. Сучасний управлінець-менеджер в музеї: особисті якості та професійні можливості.
12. Процес прийняття виставки із музеїв та галерей інших міст (країн).
13. Музей мистецтва Метрополітен (Нью-Йорк).
14. Суть екскурсійної діяльності. Умови забезпечення успішної екскурсійної діяльності.
15. Відвідувач (споживач) як об'єкт музейного менеджменту.
16. Дрезденська картинна галерея (Галерея старих майстрів).
17. Музейний персонал: вимоги до формування успішної команди.
18. Інтернет-комунікація музеїв.
19. Пергамський музей у Берліні: інноваційні підходи діяльності. Особливості формування експозиції.
20. Функції екскурсій.
21. Тимчасова виставка та виставка *online* як засоби інноваційної діяльності в музейному менеджменті.
22. Галерея Вітворт.
23. Формування цільової аудиторії музею. Музей і діти. Студент в музеї.
24. Технологія підготовки виставок.

25. Музей Сучасного Мистецтва у Нью-Йорку(МоМА): заснування та діяльність.
26. Визначення мети і завдань екскурсії. Вибір теми екскурсії.
27. Інформаційна діяльність виставок та виставкова дидактика.
28. Національний музей Прадо.
29. Розвинена інфраструктура як засіб додаткового прибутку музеїв.
30. Методичні прийоми проведення екскурсій.
31. Національна галерея у Празі – осередок зберігання мистецької скарбниці світу.
32. Інтерактивні програми та презентації в музеях.
33. Підготовка авторського тексту екскурсії. Впорядкування й укомплектування “портфелю екскурсовода”.
34. Палац Ескоріал – пам’ятка іспанського маньєризму. Музейне використання і популяризація експонатів.
35. Еволюція поняття “екскурсія”.
36. Іноземний відвідувач як об’єкт фандрайзингу.
37. Оригінальні твори мистецтва у музеї Метрополітен. Інтер’єр музею як засіб атракції аудиторії відвідувачів.
38. Складання маршруту екскурсії.
39. Волонтерство як засіб популяризації музею: досвід музеїв закордоння.
40. Методи і засоби успішного екскурсійно-виставкового менеджменту за зразком музеїв Чехії.
41. Музей для школярів: уроки у виставкових залах.
42. Відвідувач (споживач) як об’єкт музейного менеджменту
43. Міжнародна співпраця Музею Сучасного Мистецтва у Нью-Йорку. Проект “*googleartproject.com*”.
44. Маркетинг як один із засобів вдалого управління музейним закладом
45. Сасентизація музеїв.
46. Музеї Франції: досвід успішного менеджменту.